

Filip Pešek, Šašci na českých panovnických dvorech 13.-15. století. Bakalářská práce.

Praha, Fakulta humanitních studií UK 2014, 64 stran

oponentský posudek

Postavení šašků na českých panovnických dvorech nepatří zrovna k frekventovaným tématům domácí historiografie. O to kladněji lze přivítat předloženou práci, která nabízí přehled dosavadního bádání (s. 10-13) i jasně formulované výzkumné otázky, které mají směřovat k závěrům ohledně socio-ekonomického postavení šašků, jejich vztahu k panovníkům, církvi a veřejným institucím (14-15). Vlastní analýze pramenů předchází jejich kritický přehled (s. 4-10) i komplexní popsání fenoménu šaškovství od starověku po středověk, které je založeno na znalosti zahraniční literatury (19-31).

Stěžejní část práce tvoří snaha postihnout postavení šašků na českých panovnických dvorech s využitím dochovaných primárních pramenů. Bohužel se nelze ubránit dojmu, že je zde autor silně závislý na starších sekundárních zdrojích (zejm. Urbánek 1958). Někdy dokonce cituje pouze literaturu (s. 17, 35), které jinde oprávněně vytýká absenci poznámkového aparátu (s. 12). Zde by se samozřejmě přímo nabízelo prameny dohledat, zejména pokud jsou k dispozici moderní edice.¹ Samostatná heuristická práce by pak zřejmě přinesla další informace, které dosavadnímu bádání unikly. Cesta k jokulátorům přemyslovské i lucemburské doby vede i přes novější práce o panovnických dvorech, které se ovšem v přehledu literatury neobjevily.² Také letmým nahlédnutím do vydaných pramenů lze zjistit, že šašek (*fatuus*) Janek figuruje v karlštejnských hradních účtech (1429)³ a o šašcích se zmiňuje i František Pražský ve své kronice (1329).⁴ Není zde sice vždy přímá vazba na panovnický dvůr, nicméně při minimu pramenů k danému tématu by taková selekce představovala neadekvátní luxus, který by se případně patřilo obhájit v kapitole věnované pramenům. Mimo jiné i proto, že na jiném místě autor bere v potaz šaška ve službách vyšší šlechty (s. 40). Taktéž by stálo za vysvětlení, proč byla vynechána zmínka o

¹ KRAFL, P. *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*. Praha 2014². - POLC, J. V.- HLEDÍKOVÁ, Z. *Pražské synody a koncily předhusitské doby*, Praha 2002.

² Např. MARKOVÁ, M. Kuchaři, kejklíři, lékaři... a jejich postavení na přemyslovském dvoře, in: *Dvory a rezidence ve středověku. 2. Skladba a kultura dvorské společnosti*, (edd.) D. Dvořáčková-Malá – J. Zelenka, Praha 2008, 116. – BALETKA, T. Dvůr, rezidence a kancelář moravského markraběte Jošta (1375-1411), *SAP* 46, 1996, s. 362.

³ PELIKÁN, J. (ed.). *Účty hradu Karlštejna z let 1423-1434*, Praha 1948, s. 113.

⁴ FRB IV, (ed.) J. Emler, Praha 1884, s. 404.

šašcích při pražské korunovační hostině Albrechta II. Habsburského (1438), kterou uvádí již Urbánek (1958, s. 37).

Nedostatek pramenů ostatně autora vedl k tomu, že stěžejní část své práce staví na mladších literárních textech, které jsou někdy i 150 let vzdáleny dění, které popisují. Pozitivně lze vnímat skutečnost, že si je autor tohoto interpretačního problému vědom (s. 3, 5-6, 8-9), což ho ovšem nutí k častému zpochybňování vlastních závěrů (s. 55-57, 59.). Možná by v této souvislosti bylo vhodnější rezignovat na hledání „nezpochybnitelných historických faktů“ (s. 1) a pokusit se prameny interpretovat ve smyslu výpovědi o době svého vzniku (16. stol.), tj. pochopit proč a jak současníci vnímali svou minulost prostřednictvím příběhů o dvorských šašcích. V neposlední řadě by mohlo být přínosné začlenit domácí prameny do širšího evropského kontextu, mj. i proto, že zahraniční literatura české prostředí reflektuje velmi okrajově (12-13). Bohužel se tak děje jen sporadicky (s. 16-18, 54) a kapitoly o šašcích „ve světě“ (kap. 4-5) a v českém prostředí (kap. 6) působí poněkud izolovaným dojmem.

Po formální stránce lze ocenit jasně strukturovaný text. Práci by však neuškodila obrazová příloha, která by mohla obsahovat více materiálu, než o kterém se hovoří v textu, zejména pokud jde o oděv či šaškovské symboly (s. 21, 25, 33). Částečným vodítkem by mohl být často citovaný Urbánek (1958, s. 65) i práce novější.⁵ Reprodukce (rukopisy, tištěné knihy, kachle, atd.) by nejen zvedly komfort práce s textem, ale případná hlubší interdisciplinární interpretace by mohla vést k zajímavým výsledkům.⁶ Závažnější problém představuje častá absence stránkování v citacích (např. s. 2 pozn. 2; s. 4 pozn. 8 a 10; s. 5 pozn. 12; s. 6 pozn. 16 a 18), které jinde chybí zcela (s. 11: Jungman, Dobrovský, Jireček).

Vzhledem k uvedeným skutečnostem doporučuji hodnotit bakalářskou práci Filipa Peška stupněm *dobře*.

V Praze 21. srpna 2014

Mgr. Marek Suchý, Ph.D.

⁵ Viz např. MARKOVÁ, *Keklíři*, s. 120-22.

⁶ Inspirací ke zpracování literárních a ikonografických pramenů může být např. NEJEDLÝ, M. *Středověký mýtus o Meluzíně a rodová pověst Lucemburků*, Praha 2007, s. 243-79.